

Zbornik radova „Books and Written Culture of the Islamic World: Studies Presented to Claude Gilliot on the Occasion of his 75th Birthday“; Andrew Rippin & Roberto Tottoli, Brill, Leiden-Boston, 2014., 398 str.

Izdavačka kuća Brill je prije nekoliko godina naučnoj i stručnoj javnosti ponudila zbornik radova pod naslovom *Books and Written Culture of the Islamic World: Studies Presented to Claude Gilliot on the Occasion of his 75th Birthday*, a u povodu 75. godišnjice rođenja francuskog teologa, svećenika dominikanskog reda i orijentalnog filologa, Claudea Gilliota, koji je cijeli svoj akademski život posvetio izučavanju različitih aspekata pisane riječi orijentalno-islamskoga parnasa. Naime, poznato je da je Gilliot prvo zanimanje za arapski jezik i islam počeo pokazivati tokom svog misionarskog boravka u Alžiru, 1964-65. godine, kada je i počeo pohađati kurs arapskog jezika. U nekoliko godina koje su uslijedile, to se zanimanje sve više povećava, tako da je tokom 1966., 1967. i 1968. godine pohađao intenzivne kurseve arapskog jezika u Tunisu. Do polovine 70-tih godina, Gilliot je već savladao kolokvijalni arapski jezik, tokom boravka u Libanu. Pored primarnoga interesa za proučavanje filozofske misli, njegova akademska karijera započela je u Francuskoj na Univerzitetu u Parizu i Univerzitetu u Lionu, na poziciji lektora za arapski jezik. Njegova je doktorska disertacija rezultat uspješne sinteze ljubavi prema filozofiji i arapskome jeziku. Predmet doktorske disertacije C. Gilliota bila je kur'anska egzegeza sure al-Baqara prema Taberiju. Gilliot je autor i velikog broja naučnih članaka o Taberiju, a u Francuskoj je naročito poznat kao promotor islamske literature, budući da je autor velikog broja prikaza knjiga arapskoga govornog područja. U nešto više od 20 godina pisao je djela, kao što su „Textes arabes anciens édités en Égypte“ objavljene u časopisu *MIDEO* (Mélanges de l'Institut Dominicain d'études orientales). Drugi aspekt Gilliotova naučnog rada odnosi se na radove objavljene u *Bulletin d'islamologie et d'études arabes* koji je izlazio od 1976. godine u okviru *Revue des sciences philosophiques et théologiques* (do 2009. godine objavio je 24 takva članka), a predmet njegova naučnoga rada predstavlja širok spektar studija arapskog jezika i islama.

Zbornik radova *Books and Written Culture of the Islamic World: Studies Presented to Claude Gilliot on the Occasion of his 75th Birthday* sadrži dvadeset članaka na engleskom, francuskom i njemačkom jeziku, grupiranih u tri veće tematske cjeline: Autori, Žanrovi, Tradicije.

U prvoj tematskoj cjelini predstavljeno je sedam članaka o nekoliko arapskih filologa, naučnoj javnosti više ili manje poznatih: „Criteria for Authenticity of Prophecy in `Abdal Masīh al-Kindi's Risala“ (3-25), autora

Emilio Plattija koja je osvrtna na najpoznatiju kršćansku apologiju na arapskom jeziku. Potom slijedi rad „Muḥammad b. Ishāq ṣāhib al-maghāzi: Was His Grandfather Jewish?“ (26-38), autora Michaela Leckera. Treći članak posvećen je autoru al-Farrā'u, napisan iz pera Pierre Larchera pod naslovom „Les Ma`ānī al-Qur'an d'al-Farrā' ou la théologie tempérée par la philologie“ (str. 39-55), a tiče se djela „Ma`ānī al-Qur'an“ al-Farrā'a. Četvrti rad u ovoj tematskoj cjelini je pod naslovom „Al-Mubarrad (d. 285/898) and Polysemy in the Qur'an“ (str. 56-69) Andrew Rippina, a tiče se pristupa polisemiji u Kur'anu arapskog filologa al-Mubarrada, iz rane povijesti kur'anske egzegeze. Osnovu za pisanje ovog članka predstavlja al-Mubarradovo kraće djelo „Mā-ttafaqa lafzuhu wa-khtalafa mā`anhu“. Peti članak posvećen je autoru Abu Ḥayyānu al-Tawḥīdiju, pod naslovom „Abu Ḥayyān al-Tawḥīdī, l'arabe et le Bédouin“ iz pera Abdallah Cheikh-Moussae (70-85). U okviru ove tematske cjeline bilo je govora i o filozofima Ibn al-Munayyiru i Ludovicu Marracciju i to kroz članke Walida A. Saleha „The Ḥāshiyā of Ibn al-Munayyir (d. 683/1284) on *al-Kashshāf* of al-Zamakhshari“ (str. 86-90), te Roberta Tottolija, jednog od urednika ovog zbornika, pod naslovom „New light on the Translation of the Qur'an of Ludovico Marracci from His Manuscript Recently Discovered at the Order of the Mother of God in Rome“ (str. 91-130).

U drugoj tematskoj cjelini naslovljenoj kao „Žanrovi“ nalazi se nekoliko zanimljivih članaka koji se tiču različitih tradicionalnih žanrova arapsko-islamsko-kršćanske tradicije. Radovi su predstavljeni kako slijedi: „Le contre-discours coranique et la construction d'une figure de l'opposant“ (str. 133-143) autora Mehdi Azaieza, koji za korpus uzima kur'anski diskurs. Drugi članak je autorice Anne-Sylvie Boisliveau pod naslovom „Présentation coranique des messages prophétiques anciens: l'attitude de *kufir* dénoncée“ (str. 144-158) a odnosi se na kur'ansko predstavljanje drevnih poslaničkih poruka i stav naspram „kufra“. Rad Angelike Neuwirth pod naslovom „Locating the Qur'an in the Epistemic Space of Late Antiquity“ (str. 159-179) referira na pitanje izučavanja kur'anskoga korpusa danas, iz aspekta orijentalnih studija i filologije, te zapadne i istočnjačke hermeneutike. U ovoj tematskoj cjelini potom slijede članci Tilmana Nagela „Wirkende Worte: Das Hadith und die Metaphysik“ (str. 180-212), Reinharda Weiperta „Gedanken zur Charakteristik der arabischen gnomischen Poesie der frühen Abbasidenzeit“ (str. 213-234), Mohammad Ali Amir-Moezzija „Écrire le secret sans la révéler: Remarques sur le vocabulaire technique de la poésie mystique persane“ (str. 235-256), te Denisa Grila „Ibn Abi l-Iṣḥā` al-Miṣri et son traité sur le début des sourates“ (str. 257-268). Pomenuti radovi odnose se na korpus hadisa, perzijske mističke poezije i Kur'ana, kao različitih egzemplarnih žanrova arapsko-islamske tradicije.

Posljednja tematska cjelina pod jedinstvenim imenom „Tradicija“ sadrži šest članaka koji osvjetljavaju različite aspekte poslaničke tradicije. Članci su navedeni kako slijedi:

„*Lisan ‘arabiyy mubin* – „klares Arabisch“? oder: „offenbar Arabisch“, gar „geoffenbartes Arabisch“?“ autora Manfreda Kroppa (str. 271-287), potom članak „More light on Muḥammad’s Pre-existence: Qur’ānic and post-Qur’ānic Perspectives“ autora Uri Rubbin (str. 288-311), članak „La présentation du Prophète au Temple“ J. M. F. Van Reeth (str. 312-325), „Connecting Moses and Muḥammad“ autorice Jane Dammen McAuliffe (str. 326-340), „Moïse et le rocher de la Querelle“ (str. 341-360) autora Jean-Louis Déclaisa (str. 341-360), te „Abraham, Hagar and Ishmael at Mecca: A Contribution to the Problem of Dating Muslim Traditions“ autora Haralda Motzkija (str. 361-384).

Zbornik je zaokružen različitim indeksima (Index of Qur’anic References, Index of Biblical and Extra-Biblical References, Index of Arabic, Latin and Persian Titles, Index of Arabic, Latin and Persian Authors), s ciljem lakšeg iščitavanja tekstova, budući da referiraju na različite vjerske i jezičke tradicije.

Na kraju naglasimo da pomenuti zbornik, iako usko vezan uz oblast filologije, egzegeze, te kur’ansko-arapsko-islamskoga konteksta, nudi radove koji predstavljaju nove perspektive izučavanja i pristupa pomenutom korpusu, te osvjetljavaju bogatu pisanu tradiciju arapskoga Istoka i odbljeske arapske misli iz minulih stoljeća. Kao takav, ovaj će Zbornik zasigurno biti od velike koristi teolozima, izučavaocima klasične filozofije Istoka, filolozima i svim drugima koji se zanimaju za intelektualno bogatstvo i naslijeđe arapskoga Istoka.

Madžida Mašić